

VARIA

Participarea femeilor din parlamentul României la procesul decizional (2004-2008) și impactul discursului lor asupra deciziei politice¹

[The Participation of Women from the Romanian Parliament to the Decision-Making Process (2004-2008) and the Impact of Their Discourse On the Political Decision]

Monica PAVEL

Abstract: Women's participation in political decision-making process was the main goal of any demand concerning female suffrage (to vote and to be elected). But what means *political decision-making process*? There are many theories which explain this concept: from the *Game Theory* to the *Decision Theory* and various types of *Computational Agent Based Modeling*. After a review of these theories, more interesting will be to follow the way of a legislative project to an adopted law in the Romanian Parliament, the way from theory to practice, the real manifestation of the concept of political decision-making.

Our research is focused on women's position in political decision-making in Romania along the 2004-2008 legislature. We opted for this legislature due to its importance derived from the necessity of adopting the EU accession legislation until 2007. This new legislation contained many provisions concerning the status of Romanian women.

Our analysis starts by asking the following questions: Are the women in the Romanian Parliament involved in the political decision-making process? Can they influence the destiny of a law?

In order to clarify those queries we analyze (quantitatively and qualitatively) the paper registrations, but also the video records of any legislative debate which took place in the mentioned legislatures.

Keywords: *political decision-making process, European accession, women's representation, legislative project – adopted law, political decision actors.*

Argument

„...statistica internațională arată că oamenii – bărbați și femei – trăiesc mai bine în acele societăți unde există echilibru de gen la factorii de decizie, unde familia este partenerială, și nu patriarhală și unde femeile au acces neîngrădit la sănătatea reproducerii sau la piața muncii”².

Așteptările opiniei publice românești se fac auzite prin intermediul *Barometrului de gen* realizat de Gallup Organization în anul 2011: 52,9% dintre persoanele intervievate considerau că participarea femeilor la viața politică *ar influența lucrurile în bine* în țara noastră³.

Pe de altă parte, încă din 1995, în cadrul celei de-a patra Conferințe Mondiale a Femeilor desfășurată la Beijing, s-a atras atenția asupra „perpetuării inegalității dintre bărbați și femei în procesul de luare a deciziilor”⁴. Tot atunci Platforma de Acțiune de la Beijing a reafirmat faptul că „excluderea continuă a femeilor din politica formală, în particular, ridică un număr de întrebări specifice privind implementarea transformărilor democratice efective în practică”⁵ și concluzionează: „Absența femeilor din procesul de luare a deciziilor are un impact negativ asupra întregului proces de democratizare”⁶.

Pornind de la aceste premise, obiectul cercetării îl constituie *implicarea politicianelor din România în luarea deciziilor politice*. Vom avea în vedere discursul politic al femeilor alese în Parlamentul României pe parcursul legislaturii 2004-2008.

Parlamentul este organul reprezentativ suprem al României, corpul legislativ, locul unde se adoptă, se amendează sau se abrogă legile statului. De aceea am considerat că acesta este cel mai potrivit context în care poate fi analizat impactul pe care îl are discursul politic al femeilor în procesul de luare a deciziilor politice.

Legislatura menționată ilustrează, pe de o parte, atmosfera politicii românești înainte, în cursul și după aderarea României la Uniunea Europeană, iar pe de altă parte, demersurile legislative pe care acest eveniment le-a determinat.

Reprezentarea femeilor în Parlamentul României

Așteptările societății în care se produce adoptarea de norme noi pot influența ritmul și eficiența rezultatelor produse (în cazul României, în special în ceea ce privește problematica egalității între femei și bărbați, așteptările societății nu au constituit un impuls pentru schimbare, ele fiind încorsetate în stereotipuri alimentate decenii la rând).

Acest lucru se reflectă și în dorința femeilor de a participa la viața politică românească. Dacă în viața cotidiană femeile sunt astăzi mult mai prezente decât în trecut, acest lucru influențează și accesul lor pe scena politică românească, în gradul de participare a femeilor la procesul decizional atât la nivelul administrației publice centrale cât și locale. Studiul statistic întocmit de

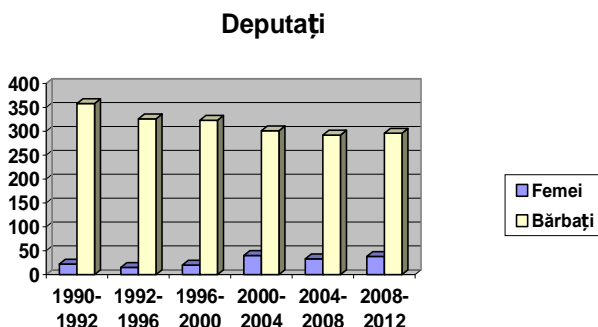
doamna deputat Andreea Paul Vass vorbește despre reticența femeilor de a intra în politică și despre nevoia politicii de a le primi. Conform acestui studiu, în perioada 2004-2008, la nivelul administrației locale femeile sunt prezente, dar în număr foarte mic: la nivelul consiliilor județene sunt 15,37% din posturi sunt ocupate de femei (213 consilieri locali din 1385); în consiliile locale regăsim și mai puține femei (11,55%, adică 4634 din 40083 din consilierii locali sunt femei), iar la nivelul Instituției Prefectului, acolo unde vorbim de numire în funcție și nu de alegere, femeile ocupă 9,5% din posturile de prefect din țară și 12% din cele de subprefect.

În ceea ce privește participarea femeilor la luarea deciziilor la nivel guvernamental, media europeană – în rândul miniștrilor din guvernele naționale – este de 3:1, respectiv 25% femei, 75% bărbați. În România, conform aceluiași studiu, există ministere unde toate funcțiile de secretar și subsecretar de stat sunt

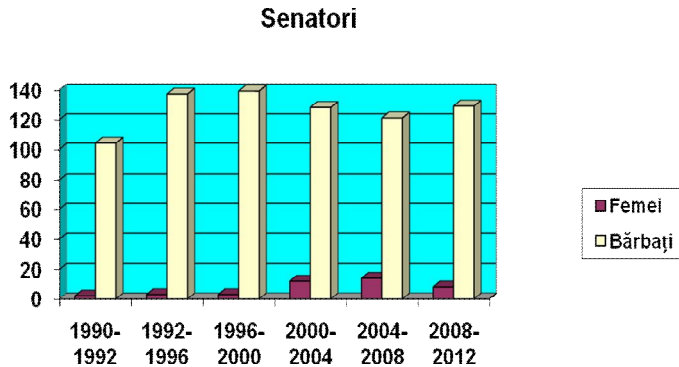
ocupate numai de bărbați (Ministerul Administrației și Internelor, Ministerul Sănătății, Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale sau Ministerul Apărării Naționale). În ministere a căror activitate nu aduce atingere directă securității naționale există posturi decizionale accesibile femeilor. Dacă la nivelul I decizional (secretar general, secretar general adjunct, înalt funcționar public, director general) se respectă proporția de 3:1, la nivelul al II-lea (în funcțiile de execuție, ca cea de secretar adjunct, director) este apreciată prezența femeilor. Se observă chiar că *procentul funcțiilor ocupate de femei crește odată cu scăderea nivelului de decizie*⁷.

La nivel parlamentar, lucrurile par să se fi așezat pe făgașul cel bun (femeile au o prezență în creștere în forul legislativ al țării), însă drumul este foarte lung până la un tablou echilibrat al reprezentării populației în parlament. Datele demonstrează că avem încă un *parlament de gen masculin*⁸:

Grafic 1. Reprezentarea femeilor în Camera Deputaților

Grafic 2. Reprezentarea femeilor în Senat

Am ales pentru această analiză dezbaterile politice desfășurate pe parcursul legislaturii 2004-2008 deoarece în cadrul acesteia a avut loc aderarea României la Uniunea Europeană (la 01 ianuarie 2007). Acest lucru a influențat mult atât dezbaterile politice în sine și importanța care i s-a acordat în încercarea elitei politice românești de a se ridica la nivelul colegilor din elita politică europeană, cât și domeniile de activitate cărora se circumscriu proiectele legislative luate în discuție în Parlamentul românesc în această perioadă, direct influențate de armonizarea legislativă solicitată de forurile europene.

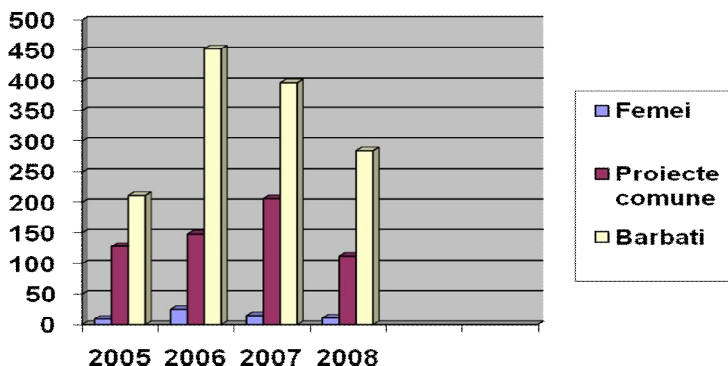
În cadrul acestei legislaturi, femeile parlamentari au fost în număr

de 62 dintr-un total de 541 de parlamentari⁹, 33 (+10) deputate și 14 (+5)¹⁰ senatoare, reprezentând un procent de 10,2%¹¹.

În urma analizei cantitative am constatat că femeile parlamentare de pe scena politică românească se implică în procesul decizional atât prin propunerea unor inițiative legislative individuale, cât și în cadrul proiectelor la care iau parte mai mulți colegi parlamentari, folosindu-și astfel orice șansă de a-și susține punctele de vedere (dezbateri, moțiuni, interpelări).

Deși participarea lor, numeric vorbind, pare scăzută în comparație cu a colegilor, proporțional cu numărul femeilor din Parlamentul României această participare este semnificativă.

Grafic 3. Activitatea femeilor parlamentari (inițiative legislative) în perioada 2004-2008

Acest grafic are la bază o analiză comparativă a propunerilor legislative care s-au desfășurat în cadrul legislaturii 2004-2008. La o primă vedere, în dintr-un total de 3457 de proiecte de legi întâietatea inițiat-

velor a deținut-o Guvernul. Parlamentarii au avut și ei o activitate susținută în această legislatură, dată fiind necesitatea armonizării cu legislația europeană :

Tabel 1. Inițiativele parlamentarilor români

	2005	2006	2007	2008	TOTAL
Inițiative parlamentari femei	9	25	15	11	60
Inițiative mixte	128	148	206	112	594
Inițiative parlamentari bărbați	211	453	398	285	1347

Aceste date, coroborate cu numărul propunerilor legislative devenite legi (Anexa), dau măsura activității femeilor din Parlamentul românesc în perioada analizată. Ele au avut un număr de 60 de inițiative pe parcursul celor patru ani de mandat, iar din acestea 13 au devenit legi. Acest număr reprezintă 1% din numărul total de inițiative devenite legi în 2004-2008. Dacă ținem cont și de participarea lor la inițiativele mixte

(proapse de parlamentari bărbați și femei), vom observa că procentul de 10,2% pe care îl reprezintă ele în cadrul Parlamentului României se regăsește în rezultatele muncii lor.

Pentru a avea o idee mai clară asupra domeniilor spre care se îndreaptă interesul parlamentarilor femei este suficient să dăm câteva exemple de inițiative legislative individuale sau colective, care au fost demarate între anii 2004 și 2008:

L91/06.02.2007	Propunere legislativă pentru modificarea și completarea Legii nr.125 din 12 mai 2005 pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr.115/2004 privind salarizarea și alte drepturi ale personalului contractual din unitățile sanitare publice din sectorul sanitar
L2/02.02.2006	Propunere legislativă pentru modificarea și completarea Legii nr.17/2000 privind asistența socială a persoanelor vârstnice
L3/02.02.2006	Propunere legislativă privind modificarea și completarea Legii Educației fizice și Sportului nr.69/2000
L86/02.02.2006	Propunere legislativă privind controlul medical asupra stării de sănătate a persoanelor care ocupă funcții publice
L116/02.02.2006	Propunere legislativă privind scutirea persoanelor fizice de la plata impozitului datorat bugetului de stat asupra bunurilor imobile afectate de fenomenele meteorologice deosebite produse în anul 2005
L138/02.02.2006	Propunere legislativă privind acordarea de ajutoare financiare familiilor tinere, cu venituri reduse, din mediul rural pentru racordarea la rețeaua electrică
L200/21.03.2008	Propunere legislativă pentru modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr.43/2002 privind Direcția Națională Anticorupție
L201/01.03.2007	Propunere legislativă privind unele măsuri pentru accelerarea combaterii corupției

Concluzii

Prima dintre concluziile cercetării mele este aceea că femeile parlamentari din România anilor 2004-2008 și-au desfășurat cea mai mare parte a activităților în domeniile de interes pentru populația feminină a țării, populație ale cărei reprezentante sunt, cel puțin pentru opinia publică, indiferent de ideologia partidului din care provin. Dar și alte segmente ale populației se regăsesc în viziunea

politică a femeilor din Parlamentul Românesc. Atât proiectele legislative proprii, cât și cele mixte – dintre ai căror inițiatori au făcut parte – reflectă capacitatea de a rezona cu nevoile electoratului, dar și abilitatea de a sintetiza aceste nevoi în forma unor propuneri de lege viabile.

A doua concluzie este aceea că există un limbaj specific feminin la nivelul comunicării politice (pe cele trei paliere – verbal, nonverbal și paraverbal). Acesta este un instrument

eficient în comunicarea politică a femeilor de pe scena politică românească. Dincolo de eficiența sa în impactul asupra deciziei politice, acest limbaj specific politicienilor din România pune în evidență o solidaritate transpartinică a acestora. Mai precis este vorba de un tablou complex al comunicării în care se regăsesc cuvinte, atitudini, debit verbal, privire, tăcere, gesturi și mimică, tonalitate a vocii și ritm al

discursului, într-un cuvânt un întreg arsenal din care vorbitoarele aleg, cu intuiția specifică, elementele adecvate momentului.

În loc de concluzie finală a acestui articol voi folosi cuvintele unei experte în domeniul comunicării, doamna Clara Toma: *Comunicarea este putere. Comunicarea este influență. Comunicarea este și trebuie să fie privită ca artă și știință în același timp*¹².

Note

¹ „Această lucrare a beneficiat de suport financiar prin proiectul “Rute de excelență academică în cercetarea doctorală și postdoctorală – READ” cofinanțat din Fondul Social European, prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013, contract nr. POSDRU/159/1.5/S/137926”.

² *Ce știm despre femei în România? O colecție de date referitoare la gen*, Raport publicat de Facultatea de Științe Politice a Universității din București și Academia Română, cu sprijinul Fondului ONU pentru Populație, noiembrie, 2011, București, p. 4.

³ *Barometrul de gen*, realizat de The Gallup Organization în anul 2000, la cererea Fundației pentru o Societate Deschisă.

⁴ Report of the Expert Group Meeting, Addis-Ababa, Ethiopia, 2005 p. 7.

⁵ Report of the Expert Group Meeting, Addis-Ababa, Ethiopia, 2005, *loc. cit.*

⁶ Report of the Expert Group Meeting, Addis-Ababa, Ethiopia, 2005, *loc. cit.*

⁷ Andreea Paul Vass, *Analiză privind gradul de participare a femeilor și bărbaților în procesul decizional de la nivelul administrației publice centrale și locale*, 2011, p. 10.

⁸ Ionela Băluță, *Le Parlement roumain à l'épreuve du genre*, in *Studia Politica. Romanian Political Science Review*, vol. X, n°. 1, 2010, p. 129;

⁹ <http://www.cdep.ro/pls/parlam/structura.home?leg=2004&idl=1>, consultat la 08.05.2015.

¹⁰ În paranteze se află numărul femeilor parlamentari ce și-au încheiat mandatul înaintea sfârșitului legislaturii 2004-2008.

¹¹ Direcția de studii, documentare și urmărire a procesului electoral, *Evoluția reprezentării femeilor în Parlamentul României*, Autoritatea Electorală permanentă, București, 2013, p. 1.

¹² Toma, Clara, *Comunicarea nonverbală sau Adevărul de dincolo de cuvinte*, Maison d'édition Ascendent, București, 2005, p. 7.

Bibliografie

- Abric, Jean-Claude, *Psihologia comunicării*, Editura Polirom, Iași, 2002.
- Ahrens, Kathleen (editeur), *Politics, Gender and Conceptual Metaphors*, Palgrave Macmillan, Hong Kong, 2009.
- Bazac, Ana (coord.), *Comunicarea politică: repere teoretice și decizionale*, Editura Vremea, București, 2006;
- Băluță, Ionela, „Femeia-cetățeană”: între datoria socială și absența politică la mijlocul secolului al XIX-lea românesc, în *Studia Politica. Romanian Political Science Review*, vol. II, nr. 3, 2002.
- Băluță, Ionela, *Le Parlement roumain à l'épreuve du genre. Les femmes politiques dans la législature 2004-2008*, en *Studia Politica. Romanian Political Science Review*, vol. X, no. 1, 2010.
- Bănuțoiu, Gabriela, *Les stéréotypes dans le discours politique*, Sitech, Craiova, 2011.
- Benveniste, Emile, *Problèmes de linguistique générale I*, Gallimard, Paris, 1966.
- Bourdieu, Pierre, *Limbaș și putere simbolică*, Maison d'édition Art, București, 2012.
- Chelcea, Septimiu, *Comunicarea nonverbală: gesturile și postura*, Editura Comunicare.ro, București, 2005.
- Gerstle, Jacques, *Comunicarea politică*, Editura Institutul European, Iași, 2002.
- Ghebrea, Georgeta, „Egalitatea de șanse oglindită în luarea deciziilor politice”, în Voinea Florela Camelia (coord.), ghebrea Georgeta, Petrescu, Alexandra, Preda, Caterina, Scheele, Jonathan, *Decizia – o formulă interdisciplinară: elite, mentalitate, gen și modelare în decizia politică*, Editura Universității din București, 2006.
- Ghebrea, Georgeta, „Gender Policies in Romania: from Infrastructure to Action”, în *Journal for the Study of Religions and Ideologies*, vol. 5, nr. 14, vară, 2006, p. 9.
- La Carte des droits fondamentaux de l'Union européenne*, art. 23.
- Le Bart, Christian, *Le discours politique*, PUF, Paris, 1998.
- Petrescu, Alexandra, *Rolul femeilor în luarea deciziei politice în perioada interbelică. O introducere*, en VOINEA, Camelia Florela (editeur coordonateur) – *Decizia – o formulă interdisciplinară: elite, mentalitate, gen și modelare în decizia politică*, L'Université de Bucarest, 2007.
- Roventă-Frumușani, Daniela, *Analiza discursului. Ipoteze și ipostaze*, Editura Tritonic, București, 2012.
- Tănase, Ionuț, *Comunicare politică și integrare europeană/Communication politique et integration européenne*, Risoprint, Cluj-Napoca, 2003.
- Teodorescu, Gheorghe, *Putere, autoritate și comunicare politică*, Editura Nemira, București, 2000.
- Toma, Clara, *Comunicarea nonverbală sau Adevărul de dincolo de cuvinte*, Editura Ascendent, București, 2005.
- United Nations Blue Book Series on *The United Nations and the Advancement of Women, 1945-1996*.

ANEXA

GVERN						FEMEI						BĂRBAȚI						MIXTE					
1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
14	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
423	12	1	1	0	3	2	7	0	0	0	0	58	142	7	1	3	0	15	112	1	0	0	0
382	11	5	1	0	0	7	16	2	0	0	0	82	338	30	1	1	1	33	106	6	1	2	0
332	15	1	1	1	0	2	12	1	0	0	0	68	308	20	2	0	0	38	155	7	1	5	0
236	4	10	2	1	0	2	9	0	0	0	0	25	215	42	2	1	0	15	85	10	2	0	0
1387						13						233						101					

Legendă:

Inițiatori:

- Guvern
- Femei
- Bărbați
- Mixt

Codificarea propunerilor legislative:

● Devenite legi - 1

● Respinse - 2

● Retrase - 3

● Adoptate de Senat - 4

● Întoarse la comisii - 5

● Clasate cu prevederi preluate de altă inițiativă legislativă - 6